

Бочарова Ю. Г.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки та туризму
Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

Bocharova Yu. H.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Department of International Economics and Tourism,
Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky*

МОДЕЛІ СПОЖИВАННЯ ТА КОНКУРЕНЦІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬСТВА

MODELS OF CONSUMPTION AND COMPETITION IN THE WORLD FOOD MARKET

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність вивчення та аналізу моделей споживання і конкуренції на світовому ринку продовольства. На основі проведеного аналізу встановлено, що: 1) найбільшими імпортерами продовольства в світі є розвинені країни, на їх частку припадає в середньому 60% вартісного обсягу світового імпорту продовольства – 725 млрд дол. щорічно; 2) країнами – лідерами з імпорту продовольства у світі залишаються країни ЄС, США, Китай, Японія, Росія, Канада, Корея, Мексика, Індія, Саудівська Аравія, Індонезія, Малайзія, Туреччина, ОАЕ (в середньому на зазначені країни припадає майже 80% світового імпорту продовольства); 3) світовий ринок споживачів продовольства характеризується високим рівнем концентрації, наближається за своїми параметрами до ринку монополії; 4) населення світу демонструє стійке і значний попит на фрукти та овочі, м'ясо, зернові, рибу; 5) товарна структура імпорту продовольства, відповідно, і попит на різні продовольчі товари суттєво різняться залежно від групи, до якої належить країна – між розвиненими і країнами. Розвинені країни демонструють значний попит і, відповідно, є найбільшими в світі імпортерами фруктів і овочів, риби, м'яса, молока і молочних продуктів, цукру, тропічних напоїв, тоді як країни, що розвиваються, – зернових культур, рослинних олій і жирів тваринного походження, олійних культур.

Ключові слова: конкуренція, продовольство, світовий ринок, виробництво, експорт, імпорт.

Вступ та постановка проблеми. Щороку в світі на споживання продовольства витрачається більше 9 трлн дол., що становить в середньому більше 18% усіх витрат споживачів у світі протягом року [1]. При цьому «...протягом двох десятиліть, що передують тисячолітньому рубежу, глобальний попит на продовольство постійно збільшувався паралельно зростанню числа населення в світі, рекордним врожайом, зростанню доходів і більш диверсифікованому харчуванню» [2].

Як свідчить проведений аналіз тенденції до збільшення попиту, нарощення обсягів споживання продовольства в світі зберігаються, будуть мати місце й у довгостроковій

перспективі, оскільки для того, щоб прогнати зростаюче населення планети й одночасно вирішити існуючу проблему недоїдання і голоду, до 2050 року обсяги виробництва продовольства мають збільшитися ще на 70% [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теорії та особливостей розвитку світового ринку продовольства присвячено роботи значного числа як українських, так і зарубіжних учених. Однак, незважаючи на суттєвий внесок наукової спільноти у розвиток теоретико-методологічних та прикладних аспектів функціонування та розвитку світового ринку продовольства, нині або взагалі залишається поза увагою дослідників, або є фрагментар-

Таблиця 1

Імпорт продовольства, млрд дол. [5]

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	1346	100,0	1085	100,0	-261	0,0
Розвинені країни	797	59,2	654	60,3	-143	1,1
Країни, що розвиваються	549	40,8	431	39,7	-118	-1,1
Найменш розвинені країни	42	3,1	32	2,9	-10	-0,2
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства**	86	6,4	67	6,2	-19	-0,2
Африка на південь від Сахари	47	3,5	37	3,4	-10	-0,1

Примітка: * – 2014 рік – попередня оцінка, 2015 рік – прогнозне значення;

** – країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 54 країни, 37 з яких є африканськими країнами, 12 – країнами Азії, 3 – Америки, 2 – Океанії [6]

Складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

ним дослідження стану, особливостей розвитку та конкуренції на світовому ринку споживачів продовольства.

Метою роботи є аналіз моделей та особливостей споживання та конкуренції на світовому ринку продовольства.

Результати дослідження. Як свідчать результати проведеного дослідження:

1. Найбільшими імпортерами продовольства в світі є розвинені країни – на їх частку припадає в середньому 60% вартісного обсягу світового імпорту продовольства – 725 млрд дол. щороку. Для порівняння, на частку країн, що розвиваються, у середньому припадає 40,3% світо-

вого імпорту продовольства – 490 млрд дол. щороку, на частку найменш розвинених країн – 3% – 37 млрд дол., на частку країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 6,3% – 76,5 млрд дол. щороку, на частку країн Африки на південь від Сахари – 3,4% – 42 млрд дол. щороку (табл. 1).

Протягом 2010–2014 рр. фіксується зменшення частки імпорту продовольства країн, що розвиваються (на 1,1%), найменш розвинених країн (на 0,2%), країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства (на 0,2%), країн Африки на Південь від Сахари (на 0,1%), нарощення частки розвинених країн – на 1,1%.

Таблиця 2

Найбільші імпортери продовольства в світі [4]

Країни	Обсяг, млрд дол.		Частка у світовому імпорті продовольства, %				
	2010 р.	2014 р.	1980 р.	1990 р.	2000 р.	2010 р.	2014 р.
Світ	1119	1486	100	100	100	100	100
ЄС	469	580	н/д	н/д	43,4	39,7	36,8
Позарегіональний імпорт ЄС	124	153	н/д	н/д	12,4	10,5	9,7
США	97	133	8,8	8,9	11,1	8,2	8,4
Китай	60	105	1,4	1,4	2	5	6,7
Японія	64	69	7,2	10,1	10,5	5,4	4,4
Росія	34	39	н/д	н/д	1,8	2,9	2,4
Канада	28	36	1,8	2,1	2,6	2,4	2,3
Корея	19	27	0,9	1,2	1,7	1,6	1,7
Мексика	20	26	1,4	1,3	1,8	1,7	1,6
Гонконг	18	27	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д
Нерозподілений імпорт	12	19	1	1,2	1,3	1,1	н/д
Індія	12	19	0,5	0,2	0,5	1	1,2
Саудівська Аравія	12	24	1,8	1	1,2	1,1	1,5
Індонезія	11	17	0,6	0,3	0,7	1	1,1
Малайзія	13	17	0,5	0,6	0,8	1,1	1
Туреччина	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д	н/д
ОАЕ	11	17	0,4	0,5	0,8	1	1,1
Єгипет	н/д	15	н/д	н/д	н/д	н/д	0,9
Усього зазначені країни	873	1142	н/д	н/д	81,2	74	72,5

Таблиця 3

Показники концентрації та особливостей конкуренції на світовому ринку споживачів продовольства

Рік	Коефіцієнт концентрації, %	Індекс Херфіндаля-Хіршмана	Коефіцієнт відносної концентрації (К)	Дисперсія логарифмів ринкових часток	індекс максимальної частки
2010	53,32836731	1712,554021	1,043576826	2,033317636	0,76612647
2014	51,90026014	1500,31528	1,086956522	2,02398796	0,766965429

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [4]

Таблиця 4

Товарна структура світового імпорту продовольства

Найменування товарів	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	1346	100	1085	100	-261	0,0
Фрукти та овочі	235	17,5	224	20,6	-11	3,2
Зернові	178	13,2	135	12,4	-43	-0,8
Риба	145	10,8	130	12,0	-15	1,2
М'ясо	177	13,2	144	13,3	-33	0,1
Молоко та молочні продукти	100	7,4	59	5,4	-41	-2,0
Рослинні олії та тваринні жири	99	7,4	74	6,8	-25	-0,5
Олійні культури	86	6,4	68	6,3	-18	-0,1
Цукор	50	3,7	33	3,0	-17	-0,7
Тропічні напої	109	8,1	93	8,6	-16	0,5

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

2. Країнами – лідерами з імпорту продовольства в світі залишаються країни ЄС (у середньому 40%), США (у середньому 9,3%), Китай (у середньому 3,3%), Японія (у середньому 7,5%), Росія (у середньому 2,36%), Канада (у середньому 2,3%), Корея (у середньому 1,42%), Мексика (у середньому 1,56%), Індія (у середньому 0,68%), Саудівська Аравія (у середньому 1,32%), Індонезія (у середньому 0,74%), Малайзія (у середньому 1%), Туреччина (у середньому 0,9%), ОАЕ (у середньому 0,76%). У середньому на зазначені країни припадає майже 80% світового імпорту продовольства (табл. 2).

3. Світовий ринок покупців продовольства характе-

ризується високим рівнем концентрації, наближається за своїми параметрами до ринку монополії (табл. 3).

4. Населення світу демонструє сталий та значний попит на фрукти та овочі (в середньому 19% вартісного обсягу світового імпорту продовольства – 229,5 млрд дол. щороку), м'ясо (в середньому 13% – 160,5 млрд дол. щороку), зернові (в середньому 12,8% – 156,5 млрд дол. щороку), рибу (в середньому 11,4% – 137,5 млрд дол. щороку). У цілому, як свідчать результати проведеного аналізу, на сукупну частку фруктів та овочів, м'яса, зернових та рибу припадає майже 60% від світових обсягів імпорту продовольства. Для порівняння, на частку

Таблиця 5

Країнові особливості імпорту фруктів та овочів

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	235	100,0	224	100	-11	0,00
Розвинені країни	168	71,5	160	71,4	-8	-0,06
Країни, що розвиваються	67	28,5	64	28,6	-3	0,06
Найменш розвинені країни	4	1,7	4	1,8	0	0,08
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	11	4,7	10	4,5	-1	-0,22
Африка на Південь від Сахари	4	1,7	4	1,8	0	0,08

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

Таблиця 6

Країнові особливості імпорту зернових культур

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	178	100,0	135	100	-43	0,00
Розвинені країни	80	44,9	62	45,9	-18	0,98
Країни, що розвиваються	99	55,6	73	54,1	-26	-1,54
Найменш розвинені країни	12	6,7	9	6,7	-3	-0,07
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	20	11,2	16	11,9	-4	0,62
Африка на південь від Сахари	14	7,9	11	8,1	-3	0,28

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

Таблиця 7

Країнові особливості імпорту риби

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	145	100,0	130	100,0	-15	0,00
Розвинені країни	98	67,6	92	70,8	-6	3,18
Країни, що розвиваються	47	32,4	38	29,2	-9	-3,18
Найменш розвинені країни	1	0,7	1	0,8	0	0,08
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	4	2,8	3	2,3	-1	-0,45
Африка на південь від Сахари	4	2,8	3	2,3	-1	-0,45

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

Таблиця 8

Країнові особливості імпорту м'яса

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	177	100,0	144	100,0	-33	0,00
Розвинені країни	116	65,5	94	65,3	-22	-0,26
Країни, що розвиваються	62	35,0	50	34,7	-12	-0,31
Найменш розвинені країни	3	1,7	3	2,1	0	0,39
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	4	2,3	4	2,8	0	0,52
Африка на південь від Сахари	4	2,3	3	2,1	-1	-0,18

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

Таблиця 9

Країнові особливості імпорту молока та молочних продуктів

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	100	100,0	59	100,0	-41	0,00
Розвинені країни	61	61,0	36	61,0	-25	0,02
Країни, що розвиваються	39	39,0	23	39,0	-16	-0,02
Найменш розвинені країни	2	2,0	2	3,4	0	1,39
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	5	5,0	3	5,1	-2	0,08
Африка на південь від Сахари	3	3,0	2	3,4	-1	0,39

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

Таблиця 10

Країнові особливості імпорту рослинної олії та жирів тваринного походження

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	99	100,0	74	100,0	-25	0,00
Розвинені країни	43	43,4	32	43,2	-11	-0,19
Країни, що розвиваються	55	55,6	42	56,8	-13	1,20
Найменш розвинені країни	6	6,1	5	6,8	-1	0,70
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	19	19,2	14	18,9	-5	-0,27
Африка на південь від Сахари	6	6,1	4	5,4	-2	-0,66

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

Таблиця 11

Країнові особливості імпорту олійних культур

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	86	100,0	68	100,0	-18	0,00
Розвинені країни	26	30,2	19	27,9	-7	-2,29
Країни, що розвиваються	60	69,8	49	72,1	-11	2,29
Найменш розвинені країни	1	1,2	1	1,5	0	0,31
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	2	2,3	2	2,9	0	0,62
Африка на південь від Сахари	1	1,2	1	1,5	0	0,31

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

Таблиця 12

Країнові особливості імпорту цукру

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	50	100,0	33	100,0	-17	0,00
Розвинені країни	26	52,0	17	51,5	-9	-0,48
Країни, що розвиваються	24	48,0	16	48,5	-8	0,48
Найменш розвинені країни	4	8,0	3	9,1	-1	1,09
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	7	14,0	4	12,1	-3	-1,88
Африка на південь від Сахари	4	8,0	3	9,1	-1	1,09

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

Таблиця 13

Країнові особливості імпорту тропічних напоїв

Країни	2014 рік		2015 рік*		Абсолютне відхилення	
	млрд дол.	%	млрд дол.	%	млрд дол.	%
Усього світ	109	100,0	93	100,0	-16	0,00
Розвинені країни	82	75,2	70	75,3	-12	0,04
Країни, що розвиваються	27	24,8	23	24,7	-4	-0,04
Найменш розвинені країни	2	1,8	2	2,2	0	0,32
Країни із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства	4	3,7	4	4,3	0	0,63
Африка на південь від Сахари	2	1,8	2	2,2	0	0,32

Примітка: складено та розраховано автором на основі даних джерела [5]

молока та молочних продуктів припадає в середньому 6,4% світового імпорту продовольства – в середньому 79,5 млрд дол. на рік, на частку рослинної олії та тваринних жирів – 7% – 86,5 млрд дол., на частку цукру – 3,4% – 41,5 млрд дол., тропічних напоїв – 8,3% – 101 млрд дол. на рік (табл. 4).

5. Основними імпортерами фруктів та овочів є розвинені країни – на їх частку припадає в середньому 71,5% світового імпорту фруктів та овочів. Для порівняння на частку країн, що розвиваються, припадає в середньому 28,5%, найменш розвинених країн – 1,7%, країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 4,6%, країн Африки на південь від Сахари – 1,7% світового імпорту фруктів та овочів (табл. 5).

6. Основними імпортерами зернових культур є країни, що розвиваються. На частку зазначеної групи країн припадає в середньому 54,8% світового імпорту зернових. Для порівняння, на частку розвинених країн припадає в середньому 45,4%, найменш розвинених країн – 6,7%, країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 11,5%, країн Африка на південь від Сахари – 8% світового імпорту зернових. При цьому варто зазначити, що протягом періоду, що аналізується, має місце скорочення частки імпорту зернових країн, що розвиваються, найменш розвинених країн, нарощення частки імпорту зернових розвинених країн та країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства, країн Африки на південь від Сахари (табл. 6).

7. Основними імпортерами риби є розвинені країни – на їх частку припадає в середньому 69,2% світового імпорту риби. Для порівняння, на частку країн, що розвивається припадає в середньому 30,8%, найменш розвинених країн – 0,7%, країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 2,5%, країн Африки на південь від Сахари – 2,5% світового імпорту риби. При цьому протягом періоду, що аналізується, фіксується скорочення частки імпорту риби країн, що розвиваються, країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства, країн Африки на південь від Сахари, тоді як частка розвинених країн збільшується (табл. 7).

8. Основними імпортерами м'яса є розвинені країни – на їх частку припадає в середньому 65,4% світового імпорту м'яса. Для порівняння, на частку країн, що розвивається припадає в середньому 34,6%, найменш розвинених країн – 1,9%, країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 2,5%, країн Африка на південь від Сахари – 2,2% світового імпорту м'яса. При цьому протягом періоду, що аналізується, фіксується скорочення частки імпорту м'яса розвинених країн, країн, що розвиваються, країн Африки на південь від Сахари, тоді як частка найменш розвинених країн, країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства збільшується (табл. 8).

9. Основними імпортерами молока та молочних продуктів є розвинені країни – на їх частку припадає в середньому 61% світового імпорту молока та молочних продуктів. Для порівняння, на частку країн, що розвивається, припадає в середньому 39%, найменш розвинених країн – 2,7%, країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 5%, країн Африки на південь від Сахари – 3,2% світового імпорту молока та молочних продуктів (табл. 9).

10. Основними імпортерами рослинних олій та жирів тваринного походження є країни, що розвиваються. На їх частку припадає в середньому 56,2% світового імпорту рослинних олій та жирів тваринного походження. Для порівняння, на частку розвинених країн припадає в середньому 43,3%; найменш розвинених країн – 6,4%; країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 19,1%; країн Африки на південь від Сахари – 5,7%.

11. Основними імпортерами олійних культур є країни, що розвиваються. На їх частку припадає в середньому 70,9% світового імпорту олійних культур. Для порівняння, на частку розвинених країн припадає в середньому 29,1%; найменш розвинених країн – 1,3%; країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 2,6%; країн Африки на південь від Сахари – 1,3%.

12. Основними імпортерами цукру є розвинені країни. На їх частку припадає в середньому 51,8% світового імпорту цукру. Для порівняння, на частку країн, що розвиваються, припадає в середньому 48,2%, найменш розвинених країн – 8,5%; країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 13,1%; країн Африки на південь від Сахари – 8,5% (табл. 12).

13. Основними імпортерами тропічних напоїв є розвинені країни. На їх частку припадає в середньому 75,2% світового імпорту тропічних напоїв. Для порівняння, на частку країн, що розвиваються, припадає в середньому 24,8%, найменш розвинених країн – 2%; країн із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства – 4%; країн Африки на південь від Сахари – 2% (табл. 13).

Висновки. Як свідчать результати проведеного дослідження:

1. Світовий ринок покупців продовольства характеризується високим рівнем концентрації, наближається за своїми параметрами до ринку монополії.

2. Товарна структура імпорту продовольства, а, відповідно, і попит на різні продовольчі товари суттєво різняться залежно від групи, до якої належить країна, – між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Розвинені країни демонструють значний попит та, відповідно, є найбільшими у світі імпортерами фруктів та овочів, риби, м'яса, молока та молочних продуктів, цукру, тропічних напоїв, тоді як країни, що розвиваються, – зернових культур, рослинних олій та жирів тваринного походження, олійних культур.

Список використаних джерел:

1. Food, beverage and agriculture industry insights [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gecapital.com.au/knowledge-hub/2014/food-and-beverage-industry/food-beverage-and-agriculture-industry-insights.pdf>.
2. Положение дел в области продовольствия и сельского хозяйства, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fao.org/docrep/018/i3301r/i3301r.pdf>.
3. World trade report, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/world_trade_report14_e.pdf.
4. Офіційний сайт СОТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.wto.org/>.
5. Food Outlook: biannual report on global food markets, October 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fao.org/3/a-I5003E.pdf>.
6. Страны с низким уровнем дохода и дефицитом продовольствия (СНДДП) – список на 2015 год, ФАО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fao.org/countryprofiles/lifdc/ru/>.

Анотація. В статті обоснована необхідність изучения и анализа моделей потребления и конкуренции на мировом рынке продовольствия. На основе проведенного анализа установлено, что: 1) крупнейшими импортерами продовольствия в мире являются развитые страны – на их долю приходится в среднем 60% стоимостного объема мирового импорта продовольствия – 725 млрд дол. ежегодно; 2) странами – лидерами по импорту продовольствия в мире остаются страны ЕС, США, Китай, Япония, Россия, Канада, Корея, Мексика, Индия, Саудовская Аравия, Индонезия, Малайзия, Турция, ОАЭ (в среднем на указанные страны приходится почти 80% мирового импорта продовольствия); 3) мировой рынок потребителей продовольствия характеризуется высоким уровнем концентрации, приближается по своим параметрам к рынку монополии; 4) население мира демонстрирует устойчивое и значительный спрос на фрукты и овощи (в среднем 19% стоимостного объема мирового импорта продовольствия – 229,5 млрд дол. ежегодно), мясо (в среднем 13% – 160, 5млрд дол. в год), зерновые (в среднем 12,8% – 156,5 дол. в год), рыбу (в среднем 11,4% – 137 500 000 000 дол. в год); 5) товарная структура импорта продовольствия, соответственно, и спрос на разные продовольственные товары существенно различается в зависимости от группы, к которой относится страна, – между развитыми и развивающимися странами. Развитые страны демонстрируют значительный спрос и, соответственно, являются крупнейшими в мире импортерами фруктов и овощей, рыбы, мяса, молока и молочных продуктов, сахара, тропических напитков, в то время как развивающиеся страны – зерновые культур, растительных масел и жиров животного происхождения, масличных культур.

Ключевые слова: конкуренция, продовольствие, мировой рынок, производство, экспорт, импорт.

Summary. In the article the necessity of studying and analyzing global food market's consumption patterns and competition was proved. It was found that: 1) the largest food importers in the world are developed countries – they accounted for an average of 60% of world food imports – 725 billion dollars. annually; 2) the main importers of food in the world are EU, US, China, Japan, Russia, Canada, Korea, Mexico, India, Saudi Arabia, Indonesia, Malaysia, Turkey, United Arab Emirates (on average, these countries account for nearly 80% of world food imports); 3) the global market of food consumers is characterized by a high level of concentration, by high level of monopolization (monopoly); 4) the world's population shows steady and strong demand on fruit and vegetables, meat, grain, fish; commodity structure of food imports, respectively, and the demand for different food products varies greatly depending on the countries group – between developed and developing countries – developed countries show a significant demand and, accordingly, are the world's largest importer of fruits and vegetables, fish, meat, milk and dairy products, sugar, tropical beverages; while the developing countries – cereal, vegetable oils and animal fats, oilseeds.

Key words: competition, food, world food market, production, exports, imports.

УДК 336.64:336.67

Букріна К. А.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та банківської справи
Приазовського державного технічного університету*

Bukrina K. A.

*Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer, Department of Finance and Banking
Pryazovskyi State Technical University*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

THE EUROPEAN VECTOR OF UKRAINE INTERNATIONAL ECONOMIC ACTIVITIES

Анотація. На всіх історичних етапах розвитку України міжнародна економічна діяльність завжди мала вплив на економічний стан країни. Безпосередня участь у міжнародній економічній системі господарювання сприяє вирішенню в країні національних економічних проблем унаслідок перегляду й удосконалення внутрішньогосподарських пропорцій економіки, розширення виробництва товарів і послуг за межі власної країни, підвищення якості продукції вітчизняних підприємств, зміцнення її конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. У статті було розглянуто сучасний стан економічних відносин між Україною та ЄС, а також досліджено особливості торговельного співробітництва України з країнами ЄС у сфері торгівлі товарами та у сфері послуг. Проведено аналіз економічної співпраці України з країнами ЄС у сфері торгівлі товарами, а також у сфері послуг. Визначено основні шляхи активізації торговельного співробітництва України з країнами ЄС, напрями подальшої економічної співпраці України з ЄС.

Ключові слова: аналіз, співробітництво, торгівля, послуги, економічні відносини, інтеграція.

Вступ та постановка проблеми. Умовою розв'язання кардинальних проблем внутрішнього розвитку, необхідною складовою зовнішньої стратегії України стало

питання про її ставлення до тих або інших міжнародно-економічних об'єднань та коопераційних, інтеграційних процесів. Виходячи з цього, особливий інтерес становить